

Projektrapport

Kontroll av krav på återanvändbara muggar och matlådor

2026-01-28

MILJÖSAMVERKAN
ÖSTRA SKARABORG

ADRESS

Hertig Johans torg
541 83 Skövde

TELEFON

0500-49 36 30

E-POST

info@miljoskaraborg.se

WEBBPLATS

www.miljoskaraborg.se

Detta gjorde vi

Vi deltog i projektet Avfallshantering hos livsmedelsanläggningar, som genomfördes inom Miljösamverkan Väst under åren 2024–2025. Syftet var att stärka tillsynen och skapa en gemensam bedömning mellan miljö- och livsmedelsinspektörer i kommunerna.

Bakgrunden till projektet är att Naturvårdsverket fick i uppdrag av regeringen att minska användningen av engångsprodukter och öka återanvändningen av förpackningar. Uppdraget är en del av den nationella planen för hållbar plastanvändning som ska bidra till minskad nedskräpning och en mer resurseffektiv användning av material. Som ett led i arbetet infördes förordningen (2021:996) om engångsprodukter, som innebär att verksamheter som säljer mat och dryck i engångsförpackningar ska erbjuda återanvändbara alternativ till engångsmuggar och matlådor. Målet är att minska förbrukningen av engångsprodukter med 50 procent till år 2026 jämfört med år 2022.

Projektet om gemensam bedömning av lagstiftningen organiserades av Miljösamverkan Väst och projektgruppen bestod av inspektörer från flera kommuner i Västra Götalands och Hallands län. Tillsammans tog vi fram en tillsynsvägledning och en checklista för en gemensam tillsynskampanj.

Tillsynskampanjen planerades att genomföras under perioden april till september 2025. Syftet var att pröva vägledningen och checklistan i praktiska kontroller och att samla erfarenheter inför den fortsatta tillsynen.

Vi på Miljösamverkan östra Skaraborg deltog i kampanjen under veckorna 33–34. Inför kontrollerna skickade vi ut ett informationsbrev till berörda verksamheter med information om de nya kraven och planerade datum för kontroll. Syftet var att ge möjlighet till förberedelser.

Kontrollerna var skattefinansierade och genomfördes som ett pilotprojekt.

Vi kontrollerade framför allt om verksamheterna erbjöd mat och dryck i engångslådor eller engångsmuggar. Därefter granskade vi följande:

- Förpackningstyp och material: om engångsförpackningarna bestod helt eller delvis av plast eller om de var tillverkade av enbart papper.
- Antal engångsförpackningar per dag som verksamheten har öppet: hur många engångsförpackningar som användes för att bedöma om kraven gällde (150 per öppendag under 2025 och 75 per öppendag från 2026).
- Eventuella undantag: till exempel tredjepartsfyllda produkter (fyllda hos tillverkare), helt pappersbaserade förpackningar med styrkt undantag samt flexibla omslag som papper runt hamburgare eller plastfilm runt smörgåsar.

Om kraven gällde och antalet engångsförpackningar översteg 150 per öppendag fortsatte kontrollen med:

- Återanvändbara alternativ: om återanvändbara muggar och matlådor erbjöds samt om det fanns möjlighet att lämna tillbaka, diska och återanvända dem.
- Kundinformation: om det fanns synlig och lättillgänglig information om miljöpåverkan, möjligheten att välja återanvändbart och fördelarna med att minska användningen av engångsförpackningar.
- Dokumentation: om produktblad, leverantörsintyg eller annan dokumentation kunde styrka materialens innehåll och eventuella undantag.

Resultat

Alla 14 kontrollerade verksamheter använde engångsförpackningar för mat eller dryck. Förpackningarna användes främst vid servering för avhämtning, exempelvis under lunchtid eller vid take away-försäljning.

De flesta använde engångsförpackningar som helt eller delvis bestod av plast, till exempel plastbelagda pappersförpackningar. Endast ett fåtal använde helt pappersbaserade förpackningar eller sådana som omfattades av styrkta undantag.

Fem av de 14 anläggningarna uppgav att de använde 150 engångsförpackningar eller fler per öppendag. Dessa bedömdes därmed omfattas av kraven. Endast två av dessa fem hade påbörjat arbete med återanvändbara alternativ samt system för återlämning, diskning och återanvändning. En av dessa två saknade dessutom tydlig kundinformation om miljöpåverkan, möjligheten att välja återanvändbart och fördelarna med minskad användning av engångsprodukter.

De övriga anläggningarna bedömdes inte omfattas av kraven eftersom de använde färre än 150 engångsförpackningar per öppendag enligt 2025 års gräns. Trots detta hade två av dessa redan påbörjat arbete med flergångsalternativ. De erbjöd återanvändbara matlådor, hade ett fungerande rotationssystem och gav tydlig information till kunderna. Detta visar på ett aktivt miljöarbete och en vilja att minska användningen av engångsprodukter.

Vår uppföljning efter projektet

Vi kommer att följa upp de **fyra verksamheter** som har fått kontrollrapporter med avvikelser.

Uppföljningen kommer att ske i samband med en planerad kontroll.

Vad blev nyttan med projektet?

Projektet gav en gemensam och tydlig grund för hur kraven på återanvändbara muggar och matlådor ska kontrolleras. Det ökade inspektörernas kunskap om den nya lagstiftningen och bidrog till en mer enhetlig tillsyn mellan kommunerna.

Genom pilotkontrollerna fick vi praktisk erfarenhet av hur reglerna fungerar i tillsyn, vilka frågor som ofta uppstår och vilket stöd som behövs i det fortsatta arbetet.

Projektet stärkte även verksamhetsutövarnas arbete med att minska användningen av plast och engångsprodukter. Genom informationsbrev och tillsyn fick de ökad kunskap om gällande krav, vilka förpackningar som omfattas av reglerna och vilka alternativ som finns till engångsprodukter. Flera verksamheter påbörjade eller utvecklade arbete med återanvändbara lösningar, även när de ännu inte omfattades av kraven.

Sammantaget bidrog projektet till ökad tydlighet i tillsynsarbetet, stärkt kunskap hos både inspektörer och verksamhetsutövare samt bättre förutsättningar för att minska plastanvändningen och nå de nationella miljömålen.

Fakta om projektet

Namn:	Kontroll av krav på återanvändbara muggar och matlådor
Projektet pågick:	11 augusti till 22 augusti 2025
Detta granskade vi:	• Om återanvändbara muggar och matlådor erbjöds. • Om det fanns ett fungerande rotationssystem för återanvändbara muggar och matlådor. • Kundinformation om återanvändbara alternativ, deras miljöpåverkan och fördelarna med att minska användningen av engångsförpackningar.
Antal anläggningar:	14
Antal anläggningar utan avvikelser:	10

Bilaga. Anläggningar som ingick i projektet

Falköping

Mumbai Masala
Ströget's

Hjo

Moster Elins

Karlsborg

Asian Wok
Sanny Thai Restaurang
Sibylla Kanalkiosken

Skövde

Alpina
Dubbel W's Catering
Hemköp Skövde C
Järnspisen
Kyrks Ten Lanes
Sibylla Vallegrillen
Sushiyaki Noodle

Tibro

Nikko Sushi